

A RENDSZEREZŐ KÉPESSÉG ÖSSZEFÜGGÉSE AZ ELEMIL ALAPKÉSZSÉGEK FEJLETTSÉGÉVEL ELSŐ OSZTÁLYOS GYERMEKEK KÖRÉBEN

Zentai Gabriella

Békés Megyei Tudásház és Könyvtár

Kulcsszavak: rendszerező képesség, DIFER

A rendszerező képesség a kognitív képességek egyike. A 3–4 éves gyermekek szívesen válogatják szét színek, formák szerint a játékokat, rendszerezik a környezetükben található tárgyakat. Ebben az életkorban a rendszerező képesség elemi, tapasztalati szintjét működte-tik. Az iskolában a tanulónak a képesség fogalmi szintjét kell használniuk, ami a fogalmi rendszer kialakításához szükséges. A fogalmak kialakítására, definíciók alkotására, alkalmazására, a fogalmak osztályozására minden tantárgy tanulása során szükségük van. A rendsze-rező képesség fogalmi szintjének kialakulásához nélkülözhetetlen a tapasztalati szint műkö-dése. Azok a tanulók, akik tapasztalati szinten nem tudnak rendszerezni, a fogalmakkal sem boldogulnak majd.

Az elemi rendszerező képesség struktúrájának ismeretében elkészítettük a képesség krité-riumorientált, diagnosztikus tesztjét, mely négy rendszerező készség fejlettségének a meg-állapítására alkalmas: kereső felismerés, szelektálás, szortírozás és sorképzés. A tesztnek két változata van, mindkettő 50–50 itemet tartalmaz. A vizsgálat mintáját 229 első osztályos tanuló alkotta, ezekkel a tanulókkal tanítóik felvették a DIFER-teszteket is.

Kutatási kérdésünk volt, hogy az elkészült teszt mennyire illeszkedik a már meglévő DIFER-tesztek rendszerébe, milyen erős összefüggés van a rendszerező képesség és az elemi alapkészségek között. Az elemi rendszerező képesség és az elemi alapkészség-rendszert átfogóan jellemző DIFER-index között erős a korreláció ($r=0,54$). A beszédhanghallást kivéve minden készség legalább $p=0,01$ szinten szignifikánsan korrelál az elemi rendszerezéssel. Az összefüggés a számolási készség ($r=0,51$) és a szocialitás ($r=0,45$) között a legerősebb. Közepesen erős a tapasztalati következtetéssel ($r=0,40$), az összefüggés-megértéssel ($r=0,35$), a relációszókincsel ($r=0,31$) és az írásmozgás-koordináció készségével ($r=0,30$) számított korreláció. A DIFER-készségek közötti összefüggésrendszer elemzésekor is hasonló együttl-hatásokat számítottak (Nagy, Józsa, Vidákovich és Fazekasné, 2004).

Az alapkészségek és a rendszerező képesség közötti kapcsolatrendszert klaszteranalízissel is elemeztük, ami azt mutatja, hogy a rendszerezési képesség jól illeszkedik a DIFER-tesztek közé. Faktoranalízissel kimutattuk, hogy a hét DIFER-készség és a rendszerező képesség egy faktorba rendeződik, a faktoranalízis jóságát kifejező KMO-mutató értéke 0,829. Ez az ered-mény lehetőséget ad arra, hogy a DIFER-készségeket a rendszerező képességgel kibővítve egy korrigált mutatót képezzünk (átlag=80,28%pont, szórás=9,32%pont). Regresszióanalízis-sel vizsgáltuk, hogy a korrigált DIFER-index egyéni különbségeinek magyarázatában a ta-pasztalati következtetésnek (19%), az elemi számolási készségnek (15%) és a szocialitásnak (15%) van a legnagyobb magyarázó hatása, az elemi rendszerező képesség hatása a korrigált index varianciájára 9%.

Eredményeink alapján úgy véljük, hogy az elemi rendszerező képesség illeszkedhet a DIFER-készségek rendszerébe.